

Vlaamse
Regering

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de eigen woning van architect Louis Van Arenbergh, gebouwd in 1870 in Leuven

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Leuven, gegeven op 3 augustus 2015, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage 3;

Gelet op de adviezen van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage 3;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 11 september 2015 waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage 3;

Overwegende het waarderend onderzoek dat gevoerd werd voor de eigen woning van architect Louis Van Arenbergh uit 1870 en waarvan de resultaten zijn opgenomen in het administratief dossier;

Overwegende de historische waarde van de architectenwoning uit 1870:

Louis Van Arenbergh (Leuven 1834 - 1888), provinciaal architect van 1865 tot 1888 voor het arrondissement Leuven, verwezenlijkte diverse bouwopdrachten voor zowel overheidsinstanties als private bouwheren die in architecturaal en esthetisch opzicht tot de meest kwaliteitsvolle architectuur in Vlaams-Brabantse behoren en die hem tot één van de meest baanbrekende architecten van zijn tijd maakten.

De eigen woning, gebouwd in 1870 in het centrum van Leuven, is een zeldzaam bewaard en bijzonder representatief voorbeeld van private woningbouw binnen het oeuvre van deze uitgesproken eclectische architect. Ze getuigt van Van Arenberghs veelzijdigheid en bedreven vakmanschap. Tevens is de woning bijzonder illustratief als architecturale veruitwendiging van de maatschappelijke ontwikkelingen in de tweede helft van de 19de eeuw, waarbij de eclectische, neoclassicistisch geïnspireerde woning nog aansluit bij de toenmalige overheersende Franse vormtaal, maar al snel zou verlaten worden voor een woning in neo-Vlaamserenaissance-stijl, een stijl gepropageerd door vrijzinnigen en liberalen ter bevestiging van een nationaal gevoel en culturele identiteit.

Overwegende de architecturale waarde van de architectenwoning uit 1870:

De woning van 1870 is een bijzonder representatief voorbeeld van een rijk 19de-eeuws herenhuis, opgetrokken als totaalconcept in een verzorgde eclectische stijl, geïnspireerd op

het Franse classicisme waarbij het uitzonderlijk goed bewaarde gevelfront wordt getypeerd door een plastisch uitgewerkt decor en contrastrijk materiaalgebruik. De vrijwel gaaf bewaarde, nog eerder traditionele planindeling, bestaat uit een koetsdoorgang die centraal toegang verleent tot de verhoogde vestibule en het monumentale trappenhuis waarop de kamers aan voor- en achterzijde uitgeven en dienstruimten in de kelderverdieping, alsook de grotendeels bewaarde kwaliteitsvolle, polychroom beschilderde interieurinrichting in neo-Lodewijk XIV- en neo-Lodewijk XVI-stijl, volgens het 19de-eeuwse decorum opvallend rijk uitgewerkt in de publieke ruimten en het privé-salon op de eerste verdieping, bevestigen de welstand van de bouwheer en verlenen het geheel een hoge authenticiteit en ensemblewaarde.

Daarenboven vertegenwoordigt de woning een belangrijke schakel in de ontwikkeling van de 19de-eeuwse architectenwoning, in die periode nog nauw verbonden met de typologie van het herenhuis, waarbij de luxueuze uitstraling van het exterieur en interieur zich als een visitekaartje aan de klant presenteerde.

Overwegende de artistieke waarde van de architectenwoning uit 1870:

De artistieke waarde van de woning ligt vooral in de uitzonderlijk goede bewaring en de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van de voorgevel en het interieur, die beide getuigen van een groot ambachtelijk vakmanschap, kenmerkend voor de kwalitatieve 19de-eeuwse wooncultuur.

Het interieur van de woning is een goed bewaard en voor Leuven zeldzaam voorbeeld van een verfijnde, hoofdzakelijk polychroom beschilderde neo-Lodewijk XVI aankleding, verrijkt met neo-Lodewijk XIV-elementen, uitgewerkt in diverse duurzame materialen en verschillende decoratietechnieken. Vermeldenswaardig zijn vooral de kwaliteitsvolle decoratie van de koetsdoorgang, het trappenhuis met de eikenhouten wenteltrap en decoratief stucwerk en de twee salons met parketvloer, origineel beschilderd binnenschrijnwerk met figuratieve supraporta's, kamerhoge lambriseringen, fijn gedetailleerde massieve marmeren schouwmantels en overvloedig gedecoreerde, polychroom geschilderde stucplafonds.

Overwegende de culturele waarde van de architectenwoning uit 1870:

Het markante herenhuis vertegenwoordigt onmiskenbaar een sterk beeldbepalend element in het straatbeeld en weerspiegelt door het picturale en plastisch geornamenteerde gevelfront en het royaal gedecoreerde interieur de sociale status van de bouwheer. De specifieke planindeling met rijk gestoffeerde en goed verlichte ontvangst- en privévertrekken enerzijds en dienstruimten in de kelderverdieping anderzijds, vormen een opmerkelijke illustratie van de wooncultuur van de vermogende burgerij in de tweede helft van de 19de eeuw.

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 wordt het volgend onroerend goed voorlopig beschermd als monument:

De eigen woning van Louis Van Arenbergh, gebouwd in 1870, Blijde Inkomststraat 11 bekend ten kadaster:
Leuven, 2de afdeling, sectie B, perceelnummer 294B7.

Het voorlopig beschermde goed is aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het voorlopig beschermde goed wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. De eigen woning van Louis Van Arenbergh uit 1870 heeft historische, architecturale, artistieke en culturele waarde en wordt getypeerd door volgende erfgoedkenmerken en erfgoedelementen:

Enkelhuis met kelderverdieping, drie bouwlagen en drie traveeën onder pseudo-mansardedak, met een op het Franse classicisme geïnspireerde lijstgevel, getypeerd door de brede risalietvormende vensterpartij, een plastisch uitgewerkt décor en een contrastrijk materialengebruik. Naast baksteen voor het metselwerk en blauwe hardsteen voor de hoge sokkel, overheerst een overvloedige en effectvolle verwerking van witte natuursteen voor parement en lijstwerk. De nadrukkelijke belijning wordt bekomen door de muurbanden en de vlakke bossage van sokkel en verhoogde begane grond, door de gevelbrede markering met balkons voorzien van voluutconsoles en fijn gedetailleerde ijzeren leuningen, verder ook door de profileerde en gelede kordons, de al of niet gedecoreerde friezen en het brede hoofdgestel met spiegels onder de tandlijst en de kroonlijst met klossen op versierde consoles. De vensters - alle getoogd - zijn gevat in een geriemde rechthoekige oomlijsting met variërend versierde sluitstenen en al of niet bijkomende chûtes, beneden onder een gekorniste druiplijst en op de als hoofdverdieping opgevatte tweede bouwlaag bekroond door driehoekige of gebogen frontons met consoles, die via balusterleuningen aansluiten op de bovenste vensters. Bijzonder fraaie rondboogpoort in een meerledig geprofileerde omlijsting, met een door spiraalmotieven versierde booglijst op bladwerkconsoles en voorzien van een cartouchesleutel: nog originele, sierlijk houten paneeldeur met in het bovenlicht een ingeschreven cirkelmotief en verfijnd smeedijzerwerk.

Geel beschilderde achtergevel met centrale tweelaagse uitbouw, deels aangepaste rechthoekige en getoogde muuropeningen en een rondboogpoort met bakstenen omlijsting in de rechtertravee. Recente dakkapel in de linkertravee. De vensters zijn vernieuwd, de oorspronkelijke indeling werd gerespecteerd.

Traditioneel grondplan met aan de linkerzijde een koetsdoorgang die centraal toegang verleent tot een verhoogde vestibule en monumentaal trappenhuis waarop de kamers aan de straat- en tuinzijde uitgeven en dienstruimten in de kelderverdieping.

Het eclectische interieur in overwegend neo-Lodewijk XVI-stijl, vermengd met neo-Lodewijk XV-elementen, is opvallende rijk uitgewerkt, in het bijzonder de publieke (ontvangst)ruimten op de verhoogde begane grond, het trappenhuis en het privé-salon op de eerste verdieping.

Royaal gedecoreerde koetsdoorgang met monochroom beschilderde stucwerkplafonds, pilasters op marmeren basementen en een witte marmeren trap, geflankeerd door Korinthische zuilen met marmerschikering die naar de vestibule leidt. De vlakke wanden, momenteel wit geschilderd, waren vermoedelijk van een imitatiemarmerbeschildering voorzien.

Het tochtportaal geeft toegang tot de overschilderde, zenitaal verlichte trappenhal met afgeschuinde hoeken waarin halfronde nissen en oculi en een indrukwekkende wenteltrap die aan de onderzijde afgewerkt is met stucwerk.

De verhoogde begane grond bezit aan de straatzijde een prestigieus gepolychromeerd salon, onder meer voorzien van parketvloer (heden afgedekt), een zeer rijk geornamenteerd en beschilderd stucplafond, kamerhoge lambriseringen (voorheen met wandbespanning of schildering in de geprofileerde omlijstingen) en twee dubbele deuren, waarvan één schijndeur omwille van de symmetrie, bekroond door deurstukken met médaillons. De oorspronkelijke kleurstelling bleef grotendeels bewaard (de vlakke muurstukken werden overschilderd) maar de marmeren schoorsteenmantel is verdwenen. De twee kamers aan de tuinzijde kennen een veel soberdere uitwerking en werden samengevoegd tot één ruimte. De decoratieve stucplafonds, muurpilasters, vleugeldeur en planken vloer bleven bewaard. Het interieur werd overschilderd.

De overloop op de eerste verdieping heeft een decoratief uitgewerkte nis als blikvanger en geeft toegang tot het tweede, nagenoeg gaaf bewaarde representatieve salon, eveneens gesitueerd aan de straatzijde. Het overvloedig gedecoreerde salon is volledig gepolychromeerd in overwegend lichtgroene tinten, opgehoogd met verguldsel, en wordt

getypeerd door een parketvloer in ruitmotief, een rijk geornamenteerd polychroom beschilderd stucplafond, een kamerhoge lambrisering met voorheen wandbespanning of beschildering in de geprofileerde omlijstingen, twee vleugeldeuren bekroond door deurstukken met geschilderde florale motieven in medaillons en een schitterende, fijn gedetailleerde Lodewijk XV-schoorsteenmantel in witte marmer. De aanpalende ruimte boven de koetsdoorgang heeft een soberdere aankleding met in de as van de vleugeldeur een tweede monumentale schouwmantel in witte marmer.

De overige kamers op de eerste en tweede verdieping behielden alle hun planken vloeren, eenvoudig lijstwerk en centrale rozetten op de plafonds, binnenschrijnwerk en eenvoudige marmeren schoorsteenmantels.

De kelderverdieping behield haar planindeling, eenvoudig lijstwerk en cementtegelvloeren.

Zolder met bewaarde brede planken vloer en oorspronkelijk gebint.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

De bescherming van de eerste eigen woning van Louis Van Arenbergh beoogt het behoud van het gebouwd erfgoed, met name de eclectische, Frans classicistisch geïnspireerde herenwoning met de rijke interieurafwerking.

Elke aanpassing of nieuwe functie moet de beschermde erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen. Bewaren gaat daarbij voor vernieuwen. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen. Bij elke aanpassing en/of nieuwe functie dient de typologie van de herenwoning gerespecteerd. Dit betekent onder meer dat:

- de functie de draagkracht van het gebouw niet mag overstijgen;
- de oorspronkelijke, vrijwel gaaf bewaarde indeling van het herenhuis gerespecteerd moet worden, ook deze van de kelderverdieping;
- de waardevolle interieurinrichting en -afwerking maximaal behouden blijft.

Het interieur lijdt onder ernstige verwaarlozing en heeft dringend instandhoudings- en restauratiewerken nodig. Op termijn zou een andere, minder belastende functie het gebouw ten goede komen.

Werken die op korte termijn dienen aangepakt worden: herstellen van de trap, de lanterneau's en de oorspronkelijke kleurstelling van de meest waardevolle vertrekken zoals de koetsdoorgang, de salons, het trappenhuis, de tuinkamers van de verhoogde begane grond alsook van de achtergevel.

Vervanging van de huidige vensters door houten schrijnwerk naar oorspronkelijk model zou de architecturale waarde van de woning versterken.

Art. 4. Voor het beschermde monument gelden de volgende voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud:

De zakelijkrechthouder en de gebruiker van een beschermd goed zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

De nog aanwezige interieurelementen en -schilderingen – al dan niet bedekt door recentere afwerkingslagen – blijven behouden. Ze dienen beveiligd tegen brand, waterschade, houtworm-, schimmel-, zwam- en vochtaantasting en tegen moedwillige of toevallige beschadiging.

Art. 5. Voor de volgende handelingen moet een toelating worden aangevraagd:

Voor de herenwoning:

- 1° het slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking, dakstructuur, aandaken en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van onder- en bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen.

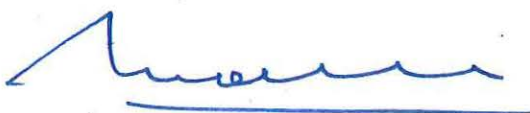
Voor het interieur:

- 1° het uitvoeren van werken of werkzaamheden die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
- 2° het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen;
- 3° het uitvoeren van destructief materiaal-technisch onderzoek;
- 4° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 5° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 6° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 7° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- 8° het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, 21/11/2015

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

